

СТРАТЕГІЯ, ЗМІСТ ТА НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ З ВИЩОЮ ТЕХНІЧНОЮ ОСВІТОЮ

УДК 378.14

Р. С. Белзецький¹
О. В. Бурдейна¹

МОТИВАЦІЙНІ ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИНУЛИ НА ВИБІР ВНТУ СТУДЕНТАМИ 2015 РОКУ ВСТУПУ

¹Вінницький національний технічний університет

Подано результати дослідження мотивації студентів ВНТУ під час вступної кампанії 2015 року. Визначено пріоритети додаткової підготовки перед вступом, частка часу, витраченого на підготовку, та цілеспрямованість на вступ до певного ВНЗ. Проаналізовано фактори, впливаючи на які університет матиме змогу активніше та ефективніше мотивувати молодь до отримання вищої освіти та спеціальності у ВНТУ.

Ключові слова: ВНЗ, ВНТУ, мотивація, навчальна діяльність, студент.

Вступ

Вивчення мотивації, ціннісних орієнтирів та цілеспрямованості професійного вибору студентської молоді слугує інструментом відстеження флуктуацій суспільної думки щодо пріоритетних напрямів розвитку системи вищої освіти, сприяє вивченню критеріїв успішності навчального процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) та допомагає оцінити й підвищити його якість.

Вибір навчального закладу для отримання спеціальності пов'язаний з низкою суб'єктивних та об'єктивних факторів, які, в свою чергу, є наслідками первинної професійної орієнтації та становлення соціально-особистісних компетенцій молоді людини. Впливають на цей вибір, зокрема, три системи, досліджувані у цій статті: мотиваційна (що мотивує вибір), ціннісна (що є цінним критерієм для вибору), діяльнісна (до яких дій спонукає той чи інший вибір). Системи мають структуру — складаються з певного переліку матеріальних і нематеріальних елементів, та піддаються впливам зовнішнього та внутрішнього середовищ, які, за потреби, можуть корегуватись ВНЗ. Елементи та впливи аналізуються якісно та кількісно за допомогою методів соціологічної науки.

Навчальний процес у ВНЗ, як об'єкт адміністративно-педагогічного управління, потребує дослідження мотиваційно-ціннісно-діяльнісної системи у суб'єктів, на які він спрямований. При цьому важливо оцінити й проаналізувати розподіл мотиваційних, ціннісних факторів та дій за певними спеціальностями (напрямами підготовки), оскільки це дає можливість прецизійного налаштування навчального процесу залежно від потреб окремих професійно орієнтованих груп вступників.

Метою дослідження є: 1) виявлення особливостей мотивації до вступу студентів Вінницького національного технічного університету, 2) визначення основних пріоритетів для здійснення вибору, 3) акцентування видів і тривалості діяльності задля цілеспрямованого оволодіння певною спеціальністю, 4) виявлення факторів, впливаючи на які ВНТУ щороку збільшуватиме кількість студентів.

Огляд літератури та постановка задачі

Під час проведення дослідження кафедра ІНВ застосовувала методологію проведення соціологічних опитувань, висвітленої зокрема у роботах [1] та [2]. У цих роботах вказано, як організувати та провести масове опитування, сформувані стратегію і тактику дослідження: підготувати проект, програму, інструменти, процес збирання даних, обробку та аналіз результатів.

Соціологічне дослідження в середовищі студентів проводила весною 2016 року компанія GfK Ukraine на замовлення Аналітичного центру CEDOS в рамках проекту «Ініціативи з розвитку українських аналітичних центрів» Міжнародного фонду «Відродження» (IRF) [3]. У проекті під назвою «Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування» використовувалась ме-

тодика «Особисте інтерв'ю на виході з ВНЗ». Серед досліджуваних питань вивчалась мотивація та обставини вибору ВНЗ і спеціальності.

Метою дослідження, проведеного кафедрою ІНВ ВНТУ, є вивчення мотивації та ціннісних орієнтирів, які вплинули на вибір ВНЗ та професійну орієнтацію (тобто обрання спеціальності) студентів 1 курсу цього університету. Передумова опитування: респонденти вже є студентами, тому вони давали більш чіткі відповіді, роз'яснюючи дослідникам, що саме вплинуло на обрання ВНТУ та певної спеціальності.

Методика проведення опитування

Опитування студентів першого курсу ВНТУ проводилось кафедрою ІНВ в період з вересня по листопад 2015 року. Методика дослідження: заповнення он-лайн анкет, створених за допомогою інструментарію Google-Форм [4]. Вибірка дослідження: 474 студенти денної форми навчання ВНТУ усіх факультетів (окрім факультету будівництва теплоенергетики та газопостачання (ФБТГ)) та інституту екологічної безпеки та моніторингу довкілля (ІнЕБМД), що становить 68 % від загальної кількості студентів першого курсу (697 осіб) [5]. Похибка не перевищує 2 % за довірчого інтервалу 95 %.

Аналіз отриманих результатів

В опитувальній анкеті досліджено шість елементів мотивації вступу до ВНТУ: можливість навчання на державному замовленні, рекомендації друзів, власне бажання, позиція членів родини, географічне розташування ВНЗ, престиж майбутньої професії. Респонденти мали можливість обрати кілька варіантів відповідей (так звані неальтернативні відповіді). Отримані дані подані в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл абітурієнтів за мотивацією вступу

Анкетні питання	Кількість абітурієнтів	
	абсолютна, од.	відносна, %
Власне бажання навчатись у ВНТУ	185	39
Престиж майбутньої професії	168	35,4
Позиція членів родини щодо навчання у ВНТУ	45	9,5
Географічно вигідне розташування ВНЗ	28	5,9
Можливість навчання на державному замовленні	28	5,9
Рекомендації друзів	11	2,4
Інше	9	1,9

Отримані результати свідчать, що 39 % усіх респондентів самостійно обрали ВНТУ для навчання. Понад 35 % всіх опитаних респондентів обрали варіант відповіді «престиж майбутньої професії». Майже 10 % всіх опитаних вступили до ВНТУ за рекомендаціями членів їхніх родин. Такі фактори, як «географічно вигідне розташування ВНЗ» та «можливість навчання за державним замовленням» були важливими лише для 6 % респондентів. Також майже 2 % студентів вказали іншу причину вибору ВНТУ для навчання.

Конфігурація розподілу мотиваційних факторів, які найбільше вплинули на вибір студентів (у %, розподіл за факультетами), показані на діаграмі на рис. 1.

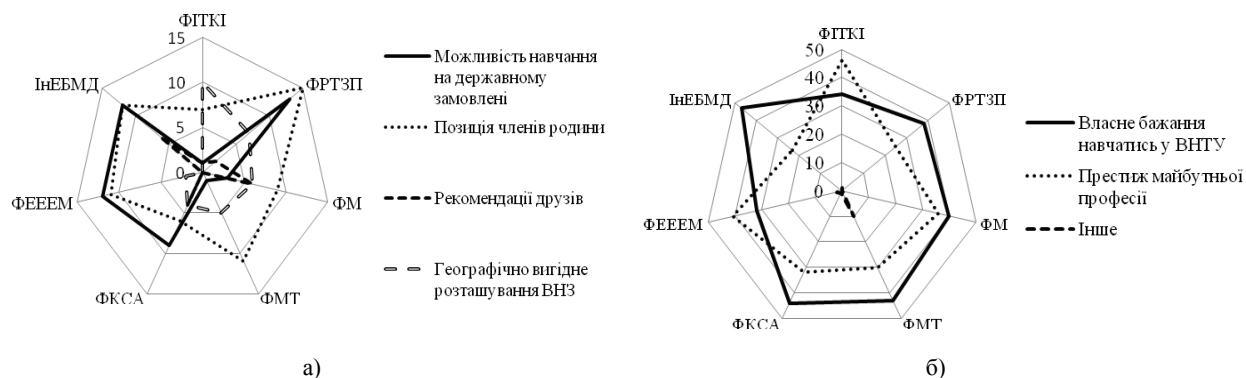

Рис. 1. Конфігурація розподілу мотиваційних факторів:

а — можливість навчання на державному замовленні, позиція членів родини, рекомендації друзів, географічно вигідне розташування ВНЗ; б — власне бажання навчатись у ВНТУ, престиж майбутньої професії, інше — фактори, які найбільше вплинули на вибір студентів (у %, за факультетами)

Проаналізуємо найвагоміші фактори мотиваційної системи за факультетами.

Студенти факультету ІТКІ та факультету ЕЕЕМ під час вступу більше зважали на престиж майбутньої професії, аніж студенти інших факультетів. Висока громадська оцінка важливості обраної спеціальності є наслідком очевидного зростаючого попиту на ІТ-спеціалістів та зростанням уваги, яку приділяє українська держава енергозберігаючим технологіям та розвитку й осучасненню енергетичної галузі країни. Отже, основними мотивами для вступу у ВНТУ стали загальноукраїнські та загальносвітові тенденції у розвитку технологій. Університет не може впливати на них, але може використовувати для оптимізації та підвищення якості навчального процесу.

Абсолютний та відносний розподіл відповідей респондентів на питання «Чи зважали Ви на імідж університету при вступі?» представлено в табл. 2 та на рис. 2.

Таблиця 2

Розподіл студентів, що зважали на імідж ВНЗ

Факультет	Кількість абітурієнтів			
	Зважали		Не зважали	
	абсолютна, осіб	відносна, %	абсолютна, осіб	відносна, %
ФІТК	71	66,4	36	33,6
ФРТЗП	35	66	18	34
ФМ	52	78,8	14	21,2
ФМТ	56	68,3	26	31,7
ФКСА	66	71	27	29
ФЕЕЕМ	42	75	14	25
ІнЕБМД	15	88,2	1	11,8

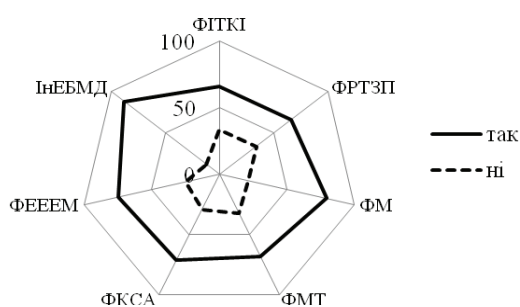

Рис. 2. Конфігурація розподілу студентів, які зважали/не зважали на імідж ВНЗ (у %, за факультетами)

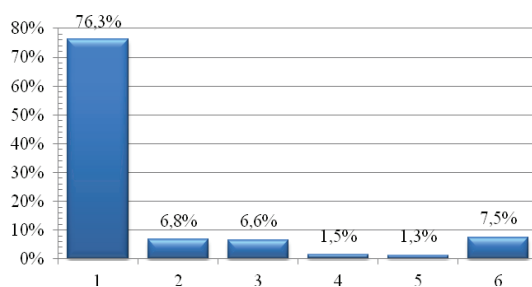

Рис. 3. Розподіл відповідей на питання щодо найпріоритетнішого ВНЗ при вступі (у %):

- 1 — Вінницький національний технічний університет;
- 2 — Національний університет «Львівська політехніка»;
- 3 — Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»;
- 4 — Вінницький національний аграрний університет;
- 5 — Національний авіаційний університет;
- 6 — інші

нинішніх студентів були орієнтовані здобувати професію не у ВНТУ:

— чи адекватною і достатньою є стратегія профорієнтації ВНЗ?

— які особливості навчального процесу (програма, викладачі, дисципліни, оснащення лабора-

Згідно з рис. 2, студенти усіх факультетів та ІнЕБМД цінували імідж ВНЗ, в якому вирішили навчатися. На сьогодні імідж ВНТУ формується стохастично внаслідок спонтанних і несистематизованих дій щодо популяризації отримання вищої освіти у цьому ВНЗ. Між тим, зміст терміну «імідж» — в цілеспрямованому формуванні потрібного образу. Оскільки для студентів ВНТУ є цінним імідж університету, в якому вони планують здобувати спеціальність, доцільно більше уваги спрямовувати саме в цьому напрямі.

Респондентам запропоновано вказати вищий навчальний заклад, який вони розглядали як найбажаніший для вступу (з найбільшим пріоритетом). Результати показані на рис. 3.

Серед опитаних респондентів 76,3% вказали ВНТУ як найбажаніший для вступу. Такий результат є досить передбачуваним, оскільки університет відповідає вагомих мотиваційним факторам, які були вказані більшістю респондентів (престиж професії, імідж ВНЗ, власна професійна зорієнтованість тощо).

6,8 % респондентів обрали НУ «Львівська політехніка», 6,6 % — НТУУ «Київський політехнічний інститут», 1,5 % — Вінницький національний аграрний університет, 1,3 % — Національний авіаційний університет, 7,5 % — інші ВНЗ (вагова частка кожного з них склала менше 1 %). Діаграма показує, що для 23,7 % ($\approx 1/5$) нинішніх студентів навчання в інших вузах було пріоритетним. Варто в наступних дослідженнях докладніше проаналізувати причини, з яких майже чверть

торій) вступниками оцінюються як важливі?

— наскільки перспективними є спеціальності, пропонувані ВНЗ (можливість проходження практики, достойне працевлаштування, кар'єрне зростання)?

— якою є престижність та/або імідж ВНЗ та/або спеціальності, що їх молода людина сприймає через сформовану громадську думку, діяльність держави та ВНЗ?

В дослідженні поставлено низку питань щодо додаткової позашкільної підготовки і тривалості підготовки до вступу. Розподіл відповідей на ці питання показує рівень професійної зорієнтованості студентів (під час підготовки — ще школярів) та рівень активної діяльності задля досягнення поставленої професійної мети.

Респондентам пропонувались варіанти відповідей, серед яких можна було вибрати лише один (так звані альтернативні відповіді): заняття з репетитором, підготовчі курси при ВНТУ (Центр довузівської підготовки — ЦДП), підготовчі курси при інших ВНЗ, навчання у фізико-математичній школі ВНТУ та відсутність додаткової підготовки. Зведені результати опитування подано в табл. 3.

Таблиця 3

Додаткова підготовка

Факультет	Кількість абітурієнтів			
	так		ні	
	абсолютна, осіб	відносна, %	абсолютна, осіб	відносна, %
ФІТК	83	78	24	22
ФРТЗП	49	92	4	8
ФМ	53	80	13	20
ФМТ	44	54	38	46
ФКСА	75	80	18	20
ФЕЕЕМ	39	70	17	30
ІнЕБМД	7	41	10	59

На рис. 4 показано конфігурацію розподілу відповідей студентів першого курсу ВНТУ у % за факультетами щодо змісту додаткової підготовки до вступу.

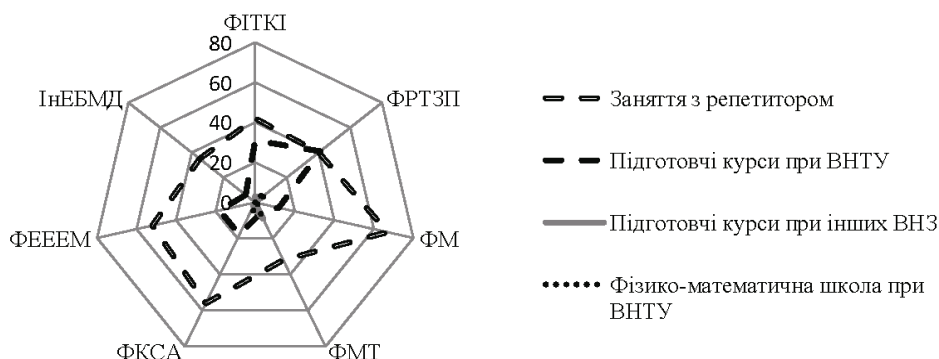

Рис. 4. Конфігурація розподілу відповідей студентів ВНТУ за видами додаткової підготовки до вступу (у %, за факультетами)

Як випливає з гістограми (рис. 4), більшість респондентів віддали перевагу заняттям з репетитором, менша кількість — навчання на підготовчих курсах ЦДП. Отже, якщо університет прагне ефективніше впливати на мотивацію школярів-майбутніх студентів, варто популяризувати переваги навчання у ВНТУ серед спільноти репетиторів та активізувати діяльність ЦДП у цьому напрямку.

Результат опитування респондентів щодо тривалості підготовки до вступу у ВНЗ показано на рис. 5.

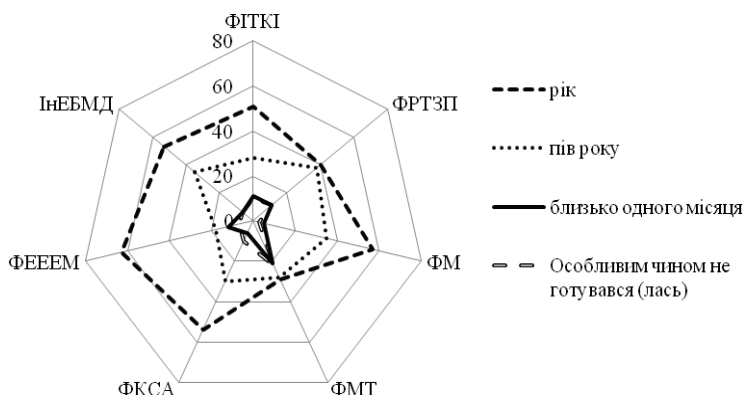

Рис. 5. Конфігурація розподілу студентів першого курсу ВНТУ за часом підготовки до вступу (у %, за факультетами)

Як впливає з діаграми на рис. 5, майже половина респондентів на усіх факультетах цілеспрямовано протягом року додатково готувались для вступу на обрану спеціальність та майже третина — готувались півроку.

Результати, відображені на рис. 4 та 5 і в табл. 3, показують, що внаслідок первинної професійної орієнтації та внутрішньої мотивованості, молодь, яка обрала і зараз навчається у ВНТУ, здатна цілеспрямовано і тривалий час докладати додаткових зусиль задля досягнення поставленої мети, тобто в випадку, що розглядається, до вступу на обрану спеціальність.

Висновки

Результати дослідження, проведеного кафедрою ІНВ, показують, що студенти ВНТУ 2015 року вступу — це високо мотивована, цілеспрямована, наполеглива молодь. Найбільше мотивували абітурієнтів до вступу у ВНТУ такі фактори: власне бажання навчатись у ВНТУ та престиж майбутньої професії. Використовуючи ці фактори в профорієнтаційних заходах, університет отримає змогу стимулювати інтерес школярів до актуальних спеціальностей та мотивувати їх до вступу.

Вступники 2015 року враховували також і імідж університету, як відображення особистої інформованості і думки громадськості. Імідж університету сформований на сьогодні стохастично і некеровано. Така ситуація не є прийнятною в нинішніх умовах конкуренції між ВНЗ щодо осіб, котрі навчатимуться за державним замовленням чи за контрактом. Отож, імідж вимагає цілеспрямованого та свідомого вдосконалення.

Студенти 2015 року вступу є достатньо професійно-орієнтованими на отримання однієї зі спеціальностей ВНТУ, оскільки 3/4 респондентів докладали додаткових та завчасних зусиль задля вступу до обраного ними ВНЗ. Популяризуючи переваги навчання у ВНТУ серед спільноти репетиторів та активізуючи діяльність ЦДП, з якими протягом досить тривалого часу (рік, півроку) готуються до вступу школярі, навчальний заклад отримає змогу ефективніше мотивувати потенційних студентів.

В підсумку 76,3 % студентів 2015 року вступу розглядали Вінницький національний технічний університет як найбажаніший. Однак помітний відсоток тих, для кого пріоритетними були інші ВНЗ, переконує, що ВНТУ має докладати більше систематичних та дієвих зусиль задля того, щоби аргументовано переконувати нинішніх школярів обирати саме цей університет для отримання вищої освіти та спеціальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження : курс лекцій / Н. В. Паніна. — 2-ге вид., доп. — К., 2007. — 320 с.
2. Танчин І. З. Соціологія : навч. посіб. / І. З. Танчин. — Львів, 2005. — 360 с.
3. CEDOS. Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/sotsialno-ekonomichnyi-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannia> .
4. Створюйте чудові форми. Збирайте й упорядковуйте різноманітні дані за допомогою Google Форм [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.google.com/intl/uk_UA/forms/about/ .
5. Белзецький Р. С. Дослідження мотивації абітурієнтів вступу до ВНТУ [Електронний ресурс] / Р. С. Белзецький // Матеріали XLV науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2016) 2—22 березня 2016 року. — Вінниця, ВНТУ, 2016 р. — Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-ininv/all-ininv-2016/paper/view/1280/815> .

Рекомендована кафедрою інтеграції навчання з виробництвом ВНТУ

Стаття надійшла до редакції 20.09.2016

Белзецький Руслан Станіславович — канд. техн. наук, доцент кафедри інтеграції навчання з виробництвом, e-mail: belzetskiyruslan@gmail.com;

Бурдейна Олена Володимирівна — старший викладач кафедри інтеграції навчання з виробництвом. Вінницький національний технічний університет, Вінниця

R. S. Belzetskyi¹
O. V. Burdeina¹

Motivational Factors that Influenced Choice of Applying to VNTU of Students of 2015 Admission Year

¹Vinnytsia National Technical University

In the article, the results of VNTU student's motivation research during the 2015 admission campaign have been presented. The priorities of additional preparation before admission, the proportion of time, spent on preparation, and purposefulness of admission to this university, have been established. The factors, influencing which the university will be able to motivate young people to get the higher education and specialty in VNTU in a more active and effective way, have been analyzed in the paper.

Keywords: university, VNTU, motivation, scientific activity, student.

Belzetskyi Ruslan S. — Cand. Sc. (Eng.), Assistant Professor of the Chair of Integration of Studies with Production, e-mail: belzetskiyruslan@gmail.com;

Burdeina Olena V. — Senior Lecturer of the Chair of Integration of Studies with Production

Р. С. Белзецкий¹
Е. В. Бурдейная¹

Мотивационные факторы, повлиявшие на выбор ВНТУ студентами 2015 года поступления

¹Винницкий национальный технический университет

Представлены результаты исследования мотивации студентов ВНТУ во время вступительной кампании 2015 года. Определены приоритеты дополнительной подготовки перед поступлением, часть времени, затраченного на подготовку, и стремление поступления именно в данный ВУЗ. Проанализированы факторы, воздействуя на которые университет сможет активно и эффективно мотивировать молодежь к получению высшего образования и специальности в ВНТУ.

Ключевые слова: ВУЗ, ВНТУ, мотивация, учебная деятельность, студент.

Белзецкий Руслан Станиславович — канд. техн. наук, доцент кафедры интеграции обучения с производством, e-mail: belzetskiyruslan@gmail.com;

Бурдейная Елена Владимировна — старший преподаватель кафедры интеграции обучения с производством